

Søndag den 6. december 1885 kunne man i bladet "Nutiden i billeder og text" læse følgende artikel om Godthaab, skrevet af Axel Sørensen:

Kjøbenhavns Strejftog
Paa Tændstikfabriken "Godthaab"

Ente maa man Skik følge eller Land fly, hedder det jo. Dog passer Sætningen ikke lige godt paa alle Forhold. Man erindre blot, da Daler og Skilling blev til Kroner og Øre: hvem var vel da strax rede til at finde sig i den Skik? Endnu den Dag i Dag tager jo f.Ex. en Sælgekone hellere Livet af sig, end hun giver sig til at regne med Kroner og Øre! ... Og da Svovlstikkerne blev jaget paa Flugt af Tændstikkerne, var Nøden ikke mindre. Heller ikke den Gang kig det dog ud over dem, der slet ikke vilde vide af "Tændstikker" at sige, nej! det blev - Skrædderne, som fik den sure Svie. Før Revolutionen, jeg mener Tændstik-Revolutionen, gik nemlig de halve Mandfolk, baade civile og militære, med Striber ned ad Benklæderne. Nu er det forbi, og kun i Ny og Nær tager endnu lumskeligt én Maal af sine Buxer med en Svovlstik, maaske for at lysne lidt op i Skræddernes Tungsidighed.

Tændstikkerne fik hurtigt Overtaget. Det er ogsaa rent fabelagtigt, saa disse sort- og rødho'dede Sataner kan formere sig. Den, som har bevaret Forkjærligheden for Svovlhoveder, taber fuldstændig Modet - og Hovedet da for den Sags Skyld med -, naar han gaar paa Visit i en Tændstik-Udrugnings-Anstalt.

Paa Fabrikens Oplagsplads ligger fældede Træer i naturlig Størrelse. Maaske vilde man faa Respekt for de beskedne Tændstikker, i Fald man hørte, at de var Aflæggere af Sølvpoper. Men der er de nu heldigvis ikke: de nøjes med at have til Stamtræ den skjælvende Esp, som dog er stærkt i Familie med nævnte Poppel. Hvor mange Træer de høje Stabler tæller, er ikke let at sige. Men man vilde magelig kunne bruge baade en og to Dage om at opsummere dem, forudsat, at man ikke talte altfor hurtigt!

Naar Stammerne er savet i Blokke og Barken er skrabet af, begynder Skabelses-Værket. Blokken skjæres og skrælles, dels i Æskeplader, dels til Stikker. Æskerne tager man foreløbig mindre Notits af. Man har nok at bestille med at paa Jagt efter Stikkerne, som optræder i ti Millioner Exemplarer om Dagen. De gesvindte Smaapinde, som, saasnart de er komne til Verden, filtrer sig samme i forvirrede Knuder, er fordømte til dette hjælpeløse Fællesskab, lige indtil de faar ind at svede paa. I Tørrekassen lister de sig uafbrudt fra Sold til Sold, saa man skulde tro, at den Svir maatte gøre dem ør i Hovederne; men Sagen er jo, at disse Myriader af Tusindben er endnu ikke blevet forsynede med Hoveder! Hvad man ikke har i Hovedet, maa man have i Benene; men heller ikke i de magre Skanker er der Spor af fugtige Varer. Hver lille Stik er efter den anstrengende Svedetur så tør som en Pind, - hvilket da forresten ikke er saa mærkeligt.

Er de først kommer saa vidt, begynder deres militære Uddannelse. Men at faa Smaafyrene til at gaa ret i Geled er ikke saa lige en Sag. Først tilbringer de nogen Tid i Vuggen, inden de bliver udkommanderet. Vuggen er en Ramme, som bestaar af en Mængde smaa Rum. I den Kasmarok brydes de, lig Legioner Smaadjævle, om at faa Plads ved siden af hinanden. Og saa begynder Manøvren. En, to, tre: alle Mand ned i en aflang Tromme! I det samme spiller op den mest infernalske Musik, man kan tænke sig. Det er godt gjort, vil man indrømme, at de under Tumulten hver for sig finder ned gennem smaa bitte Messinghuller, for derefter at spændes fast i en Ramme ligesom Naale i en Pude. Rammerne læsses igjen etagevis paa Vaggoner, 120 i Tallet, som langs Jernbaneskiner begiver sig - Gud véd hvorhen!

Uvidenhed om Bestemmelsesstedet straffer sig næsten øjeblikkelig. Medens man ser sig forbavset om, springer pludselig et par Fløjdøre op, og i rasende Fart kommer en af disse rullende Kolosser buldrende og standser først en halv Tomme fra éns Næse. Overraskelsen har omtrent samme Virkning paa et nogenlunde nervestærkt Menneske, der kan det ellefte Bud paa sine Fingre, som det udfarende Projektil har paa den, der kigger ind i Kanonen for at se, om Kuglen kommer snart. . . . Naar saa til Slut Stikkerne er blevet forsynede med Hoveder, hvilket sker ved at dyppe dem i en Vædske, kan de gaa i Ilden, hvad Øjeblik det skal være. Dog har en Tændstik jo ikke udelukkende lyse Øjeblikke i Vente. Thi om end aldrig saa stiv og stunk kan den let tabe Hovedet i det afgjørende Øjeblik. Og de Velsignelser, der sædvanligvis nedbedes ved dens derpaa følgende Jordefærd, plejer ikke just at kaste Lys over dens gode Egenskaber.

Men inden Kampen mellem Lys og Mørke kan tage sin Begyndelse, maa Rødhovederne først kaseres i Æskerne. Lad os i den Anledning gjøre et Løb gennem Fyldestuen. For ikke at betragte Lokalet med et altfor hverdagsagtigt Blik, er det ikke til Skade at se det i et lidt fantastisk Lys. Det brogede Mylder af en rastløs Sværm Arbejdersker, som tumler med Millioner gule Pinde under en utrolig lav sværtet Søjlehal, hvis Piller opfører et dæmonisk Skyggespil i den flimrende Gasbelysning, - alt dét kunde f.Ex. i Hast sammenligned med en natlig Fest under en af Overtroens Ellehøje. Højen er rejst paa de traditionelle Pæle; de smaa rødhodede Fakler, skjøndt utændte, knitter en lystig Musik! Om "Ellepigerne" her er hule i Ryggen som et Dejgtrug, véd jeg dog ikke; maaske er de snarere rundryggede i deres Iver for at holde Øje emde de lynsnare Fingre, som med fabelagtig Behændighed bundter Stikkerne og propper dem i Æsker. Skjøndt Selskabet tæller henved 60 unge Piger, høres hverken Sang eller Tale. Tavsheden er paabudt; men den er alligevel gaadefuld, naar man nemlig gaar ud fra, at enhver ung Pige har mindst én Hemmelighed, som maa betros øjeblikkelig til de ti nærmeste Veninder. Det kunde jo f.Ex. hænde, at her var adskillige Frierier at lade gaa videre til medfølende Sjæle. Og dét saa meget mer, som en Del af Æskerne fabrikeres af den mandlige Befolkning paa Kommunens Villa ved Ladegaards-Aaen: vilde det ikke være forklarligt, om et poetisk Lem sendte en bevinget Hilsen pr. Æske til en af "Godthaabs" Skjønjomfruer? Imidlertid, sligt har man ikke oplevet endnu. Derimod hænder det imellem, at en af de blaa Riddere sende en ukjendt Gine en Erindring i Skikkelse af en tygget Skraa. . . .

Saadanne Smaa-Overraskelser kan krydre Livet paa en underholdende Maade. Men Publikum faar ingen Fornøjelse af Metoden, eftersom man strax tager sine Forholdsregler, naar en "Svedskeprinds" falder paa at gjøre den Slags "Knuder".